

3. *Arnemuiden had geen boeren- maar een vis-serskostuum.*

Geraadpleegde bronnen:

– Joh. de Mey, 'Er dreigt gevaar voor Walche-ren's schoonheid', in *De Wete*, juli 1989.

– L. Minderhoud, 'De Walcherse vrouwen-dracht', in *De Wete*, januari 1989.

– *Encyclopedie van Zeeland*, deel II, 1982.

– *De Provinciale Zeeuwsche Middelburgsche Courant*, 1, 3 en 7 juni 1932.

Streekdracht in getallen

De laatste vrouwen in streekdracht op Walcheren geteld

Op de eerste redactievergadering voor deze *Wete* las ik het artikel 'De laatste der mohikanen' van Frans van den Driest, dat u hiervoor hebt kunnen lezen. Aan het einde van dit interessante stuk rees bij mij en de andere redactieleden natuurlijk ook

de vraag hoeveel vrouwen er tegenwoordig op Walcheren de streekdracht trouw zijn gebleven. De laatste zin van Frans' artikel, "Misschien wordt het weer eens tijd voor een telling!", heb ik dan meteen maar ter harte genomen.

De laatste man in Westkappelse dracht, Jakobus Westerbeke, opent onder het toezien van 23 boerinnen de Wasschappelse Dag in mei 2001. (Foto J. Marinissen)

In de twee weken tussen beide redactie-vergaderingen (week 45 en 46 van 2003) heb ik diverse personen gemobiliseerd om mee te helpen met een telling. In iedere Walcherse plaats was wel een bekende te vinden die het exacte aantal vrouwen in dracht in zijn of haar woonplaats wist te noemen. Ook de zorginstellingen werden allemaal benaderd met de vraag hoeveel vrouwen in volledige dracht zij onder hun bewoners hebben. Het resultaat van deze telling ziet u hiernaast.

Het was mijn vader, L. Minderhoud, die in de winter van 1987/'88 ook een telling deed. Zijn bevindingen werden gepubliceerd in *De Wete* van januari 1989. De aantallen die hij turfde, heb ik naast die van mijzelf gezet.

Nog enkele opmerkingen over de huidige aantallen. De jongste vrouw is 65 jaar en de oudste 102, de relatie moeder/dochter komt nog één keer voor en ten minste zes vrouwen rijden nog regelmatig auto.

In november 1995 telde ik in Arnemuiden nog 107 vrouwen in streekdracht en in Westkapelle 88 vrouwen en 8 mannen, onder wie een echtpaar. De laatste man in streekdracht in Westkapelle overleed in april 2003. Hij was de laatste in Nederland die het ouderwetse kleine model pet droeg.

Nederland

Vrouwen in streekdracht behoren op Walcheren dus tot een uitstervend ras. Maar hoe zit het eigenlijk in andere plaatsen in ons land waar nog streekdracht wordt gedragen?

In Nederland wordt nog in twaalf plaatsen of regio's een bepaald soort streekdracht gedragen. Dit zijn Scheveningen, Marken,

Aantal vrouwen in streekdracht op Walcheren	nov. 2003	winter 87/'88
Nieuw- en Sint Joosland	1	13
Arnemuiden	52	171
Ritthem	1	15
Oost-Souburg	4	33
– De Zoute Viever	3	
Vlissingen	4	36 ¹
Middelburg	10	48
– Zorgcentrum Roggeveen	3	2
– Verpleeghuis 't Gasthuis	2	
– Eben-Haëzer	8	20
– Swerf-Rust	2	20
– Rustenburg	2	8
Koudekerke	15	36
– Verpleeghuis Vliedberg	3	5
Biggekerke	4	25
Zoutelande	10	36
Meliskerke	5	33
Aagtekerke	16	50
Westkapelle	30	156
Domburg	2	25
– Simnia	4	16
Oostkapelle	6	66
Grijpskerke	5	17
Serooskerke	7	53
Sint Laurens	2	18
Gapinge	1	7
Zanddijk	1	
Veere	3	17
– Nieuw-Sandenburgh	7	30
Vrouwenpolder	3	25
Totaal	216	993

Volendam, Huizen, Bunschoten-Spakenburg, Urk, Noord-Veluwe², Staphorst-Rouveen, Zuid-Beveland, Arnemuiden, Nieuwen Sint Joosland en Walcheren.

Hoeveel vrouwen en mannen vertegenwoordigen op het ogenblik deze verschil-

lende drachten, en welke plaats neemt Walcheren hier in?

Onderstaande telling geeft het aantal personen weer die de dracht het hele jaar door nog dagelijks dragen.

Arnemuiden en Nieuw- en Sint Joosland worden apart van Walcheren genoemd omdat de streekdracht van deze plaatsen een eigen karakter heeft en niet hetzelfde is als de dracht in de overige plaatsen op Walcheren. Ons heem neemt in de Nederlandse streekdrachten top-twaalf dus de derde plaats in. Staphorst-Rouveen is de onbetwiste winnaar.

Verrassend is dat het aantal dames in Walcherse dracht de bekende 'klederdracht-dorpen' Volendam en Marken voorbijstreeft. Zelfs de dracht van Arnemuiden wint het hier nog van.

Bijzonder

Naast al deze drachten vormt de Walcherse dracht een bijzonderheid omdat deze namelijk de meest complete streekdracht van Nederland is. Bij alle andere nog in gebruik zijnde drachten zijn diverse kleding- of sieraadonderdelen in de loop der tijd weggelaten of worden deze uitsluitend op zon- en feestdagen nog uit de kast gehaald. Op Walcheren worden nog de gehele week oorijzer, onder- en bovenmuts, beuk en jak met bijbehorend doekje gedragen. Deze onderdelen van het kostuum, die uit de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw dateren, kwamen bij veel drachten voor. Alleen bij de Walcherse dracht worden ze tegenwoordig nog op de originele manier gedragen, slechts het formaat is in de loop der tijd gewijzigd.

De allerlaatste

Uit nevenstaand overzicht blijkt dat de mannendracht over enkele jaren in Nederland geheel zal zijn verdwenen. Vrouwen die streekdracht dragen zullen, zoals het er nu uit ziet, langer standhouden, maar hun aantal neemt snel af.

In een plaats als Staphorst-Rouveen gaat de dracht eveneens snel achteruit, ook al zijn daar nog vele jonge vrouwen die de dracht trouw zijn gebleven. Het aantal van 725 vrouwen geldt alleen voor hen die het hele jaar door hun dracht dragen. In de zomer gaan daar namelijk vele honderden dames 'in burger' om praktische redenen. In de winter trekken ze hun streekdracht weer aan. Als deze vrouwen zouden worden meegerekend, dan bedraagt het aantal vrouwen in streekdracht in deze Overijsselse gemeente ongeveer 1300. Maar ieder jaar keren steeds minder van hen terug in de dracht. Op dit moment loopt er

	<i>aantal vrouwen</i>	<i>jongste draagster</i>	<i>aantal mannen</i>
1. Staphorst-Rouveen	ca. 725	9 jaar	ca. 10
2. Bunschoten-Spakenburg	440	52 jaar	—
3. Walcheren	157	69 jaar	—
4. Noord-Veluwe ²	ca. 75	71 jaar	—
5. Arnemuiden	57	65 jaar	—
6. Scheveningen	ca. 55	70 jaar	—
7. Volendam	50	62 jaar	1
8. Marken	39	62 jaar	—
9. Zuid-Beveland	ca. 27	78 jaar	—
10. Urk	20	81 jaar	8
11. Huizen	5	88 jaar	—
12. Nieuw- en Sint Joosland	2	90 jaar	—
totaal	ca. 1.652		ca. 19

nog één schoolgaand meisje in Staphorst in dracht. De vraag is of ze dit zal volhouden als ze naar de middelbare school gaat. De op een na jongste in de dracht van Staphorst-Rouveen is 25 jaar ouder.

Aan de hand van de leeftijd van de jongste draagster kan men per dracht ongeveer inschatten hoe lang deze nog zou kunnen voortbestaan. Wat Walcheren betreft, zal mogelijk (hopelijk?) de laatste draagster pas over vijftien à twintig jaar bekend zijn.

Piet Minderhoud

Met dank aan iedereen die informatie heeft verstrekt en aan de vele tellingen heeft meegewerkt.

Bij onderzoek naar gegevens zoals hierboven vermeld, komt altijd tegenstrijdige informatie voor. Er kunnen dus op sommige punten afwijkingen zijn.

De bijdragen van Frans van den Driest en Piet Minderhoud zijn ook te lezen en te bekijken op de website van de HKW: www.hkwalcheren.nl/streekdracht.htm.

Noten

1. *Inclusief 24 Arnemuidse dracht.*
2. *De plaatsen op de Noord-Veluwe waar streekdracht wordt gedragen, omvatten onder andere de gemeente Nunspeet, de dorpen Oldebroek, Oosterwolde, Doornspijk, Hierden, 't Harde en (in Overijssel) de stad Kampen.*

De rotonde bij kasteel Westhove

Westhove bij Oostkapelle is in Midden-Zeeland het enige kasteel in klassieke zin dat is overgebleven. In een besluit van 27 december 1999 benadrukte de staatssecretaris het grote cultuurhistorische belang door de gebouwen met de daarbij behorende terreinen tot monument te verklaren. In artikel 34A van het Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Veere wordt de opvatting van de staatssecretaris onderschreven. Nog onlangs verleende de rijksoverheid een aanzienlijke subsidie ten behoeve van restauratiewerkzaamheden die thans worden uitgevoerd.

Parkeerproblemen

Westhove en omgeving is, mede door de aanwezigheid van het Zeeuws Biologisch

Museum (ZBM), in toeristisch opzicht een zeer aantrekkelijk gebied. In de loop der jaren namen de parkeerproblemen in het gebied dan ook sterk toe.

In een bestuursovereenkomst tussen de provincie Zeeland, het Waterschap Zeeuwse Eilanden en de gemeente Veere (ontwerp 28 februari 2000) werd overeengekomen naast het kasteel Westhove aan de Wulpendreef een parkeerterrein aan te leggen voor ongeveer driehonderd auto's. Via een vrij lange uitweg zou dit terrein moeten aansluiten op een rotonde, die in het zichtveld van kasteel Westhove op de Domburgseweg zou worden aangelegd en waarop ook de Westhovenseweg zou uitkomen. Die rotonde zou tevens moeten dienen als markering van een 80- naar